

Mezinárodní trestní právo

Mezinárodní trestní tribunály

Prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.

Obsah

- Historie mezinárodních trestních tribunálů
- Současné trestní tribunály – 2 typy:
 - Mezinárodní tribunály
 - Smíšené tribunály
- Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii
- Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu
- Zvláštní soud pro Sierra Leone
- Smíšené tribunály
- Reziduální mechanismus pro trestní tribunály

1. Historie mezinárodních trestních tribunálů

- „Nultá generace“ mezinárodních trestních tribunálů
 - Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku
 - Mezinárodní vojenský tribunál pro Dálný Východ v Tokiu
- Právo vítězů nad poraženými nebo počátky mezinárodní trestní spravedlnosti?
- Znaky staršího mezinárodního práva a určité inovační prvky

1. Historie mezinárodních trestních tribunálů (2)

- Tradiční znaky MVT:
 - (a) zřízen na okupovaném území
 - (b) nejvyšší moc vykonávala vojenská správa
 - (c) rozhodnutí o výkonu a změně rozsudků bylo svěřeno této vojenské správě
- Nové prvky MVT:
 - (a) byl složen ze soudců různých států
 - (b) soudil podle pravidel mezinárodního práva

2. Současné trestní tribunály

- Mezinárodní trestní tribunály = zvláštní mezinárodní orgány soudního typu, zřízené buď jako pomocné orgány OSN, nebo jako zcela samostatné mezinárodní instituce
- Smíšené trestní tribunály =
 - zřízeny na základě zákona nebo dvoustranné smlouvy mezi příslušnými státy, popř. s OSN
 - součást vnitrostátního soudního systému
 - jisté mezinárodní prvky (zejm. jejich složení zahrnuje i mezinárodní soudce, věcná působnost se vztahuje na některé zločiny podle mezinárodního práva)

3. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii

- ICTY, Rez. RB OSN 808 (1993)
- Pomocný orgán OSN, tribunál ad hoc
- Sídlo: Haag
- Složení:
 - 3 soudní senáty, 1 odvolací senát, 16 stálých soudců a soudci *ad litem*
 - Úřad Prokurátora
 - Soudní kancelář
- Omezená jurisdikce:
 - *Ratione materiae*: závažná porušení Ženevských úmluv (1949), porušení zákonů a obyčejů války, genocida, zločiny proti lidskosti

3. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (2)

- *Ratione personae*: fyzické osoby
- *Ratione loci*: území bývalé Jugoslávie, včetně vzdušného prostoru a pobřežního moře
- *Ratione temporis*: období od 1.1.1991
- Princip konkurenční jurisdikce:
 - ICTY a vnitrostátní soudy mají souběžnou jurisdikci
 - ICTY má přednost před vnitrostátními soudy
- Princip non bis in idem a výjimky

3. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii (3)

- Námitky proti legalitě jurisdikci ICTY – případ Tadić (odvol.senát, 2.10.1995)
 - Compétence de la compétence
 - Právní základ rezoluce RB, kap. VII. Charty, čl. 41
 - Přednostní jurisdikce ICTY
 - Objektivní a subjektivní stánky zločinů proti lidskosti
 - Věcná příslušnost ICTY ke stíhání válečných zločinů v rámci vnitrostátního ozbrojeného konfliktu

4. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu

- ICTR, Rez. RB OSN 955 (1994)
- Pomocný orgán OSN, tribunál ad hoc
- Sídlo: Arusha, Tanzanie
- Složení:
 - 3 soudní senáty, 1 odvolací senát (společ.s ICTY), 14 stálých soudců
 - Prokurátor
 - Soudní kancelář
- Omezená jurisdikce:
 - *Ratione materiae*: genocida, zločiny proti lidskosti, porušení společného čl. 3 ŽÚ

4. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (2)

- *Ratione personae*: fyzické osoby
- *Ratione loci*: území Rwandy a území sousedních států ve vztahu k závažným porušením mezinárodního humanitárního práva spáchaným rwandskými občany
- *Ratione temporis*: 1.1.1994-31.12.1994
- Princip konkurenční jurisdikce s předností pro ICTR
- Výklad pojmu „etnická skupina“ v df. genocidy, případ Akayesu (rozsudek, 2.9.1998)

5. Zvláštní soud pro Sierra Leone

- SCSL, dvoustranná smlouva mezi OSN a vládou SL (2002)
- Samostatná instituce, není součástí OSN, sídlo na území Sierra Leone
- Složení:
 - 2 soudní senáty, 1 odvolací senát, 11 stálých soudců (2+1, 3+2 mezin./SL)
 - Prokurátor
 - Soudní kancelář
- Omezená jurisdikce:
 - *Ratione materiae*: zločiny proti lidskosti, porušení článku 3 společného ZU (1949) a Dodatkového protokolu II (1977), jiná závažná porušení MHP, zločiny podle práva Sierra Leone

5. Zvláštní soud pro Sierra Leone

(2)

- *Ratione personae*: fyzické osoby, včetně dětí od 15 let
- *Ratione loci*: území Sierra Leone
- *Ratione temporis*: období od 30.11.1996
- Princip konkurenční jurisdikce s předností pro SCSL
- Princip non bis in idem a výjimky
- Problém se zajištěním spolupráce a vydáváním osob z 3.států – případ Ch. Taylora

6. Smíšené tribunály

- Zvláštní panely na Východním Timoru (*The East Timor Special Panels*)
 - Právní základ: UNTAET Regulation, 2000
 - Obydní soud v Dili - výlučná jurisdikce nad zločiny genocidy, válečnými zločiny, zločiny proti lidskosti, vraždou, mučením a sexuálními trestnými činy, spáchanými mezi 1.1. a 25.10.1999
 - Složení Panelů: mezinár.a východotim.soudci
 - Aplikovatelné právo: indonéské trestní právo platné v době spáchání zločinů, pokud je slučitelné s mezinárodním právem a předpisy vydanými UNTAET
- Mimořádné senáty soudů Kambodže (*Extraordinary Chambers of the Courts of Cambodia for the crimes committed by the Khmer Rouge*)
 - Právní základ: vnitrostátní zákon a dvoustranná smlouva OSN s Kambodžou (2001/2003)
 - Složení: domácí i zahraniční soudci
 - Jurisdikce *ratione materiae*: trestné činy podle kambodžského trestního zákona z r. 1956, jakož i zločiny podle mezinárodního práva: genocidium, zločiny proti lidskosti převzaté ze Statutu ICTR, závažná porušení Ženevských úmluv (1949), ničení kulturních statků podle Úmluvy na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu, zločiny proti mezinárodně chráněným osobám podle Úmluvy o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců

6. Smíšené tribunály (2)

- UNMIK a Kosovské specializované senáty
 - Nařízení UNMIK 2000/64
 - Možnost vytváření smíšených senátů, za účasti mezinárodních soudců a prokurátorů
 - Od 2015 (dohoda Kosovo-EULEX) Kosovské specializované senáty (*Kosovo Specialist Chambers*) a Úřad speciálního prokurátora; jurisdikce nad zločiny proti lidskosti, válečnými zločiny a jinými zločiny podle kosovského práva
- Zvláštní tribunál pro Libanon (Special Tribunal for Lebanon)
 - Dvojitý právní základ: dvoustranná dohoda OSN – Libanon (2007) a rez. RB OSN 1757 (2007) + připojený Statut STL
 - Složení: senáty (domácí + mezinárodní soudci), vyšetřující soudce, Prokurátor, Soudní kancelář
 - Věcná jurisdikce: teroristický bombový útok ze dne 14.2.2005, který způsobil usmrcení bývalého libanonského ministerského předsedy Rafiq Haririho a smrt nebo zranění dalších osob
 - Časová jurisdikce: útok z 14.2.2005, popř. i jiné útoky, které se udály v Libanonu mezi 1.10.2004 a 12.12.2005
 - Aplikovatelné právo: ustanovení libanonského trestního zákoníku vztahující se na teroristické činy, zločiny a trestné činy proti životu a osobní integritě, nezákonná spolčení a neoznámení trestných činů
 - Princip konkurenční jurisdikce s předností pro Zvláštní tribunál

7. Reziduální mechanismus pro trestní tribunály

- Ukončení činnosti ICTY a ICTR
 - Ukončovací strategie do r. 2010
 - Přesouvání (referral) některých případů (13 osob) k národním soudům na území býv. Jugoslávie, zejm. Bosny a Hercegoviny
 - ICTY – ukončil odvolací řízení a činnost 31.12.2017
 - ICTR – ukončil odvolací řízení a činnost 31.12.2015
- Ne všechny případy, ne všichni obvinění do této doby stanou před soudem
- Důvod pro Reziduální mechanismus (MICT)
 - Rez. RB 1966 (2010)
 - Tribunály v režimu „stand-by“
 - Jurisdikce vychází ze statutů ICTY a ICTR
 - 2 větve: pro ICTY (Haag), pro ICTR (Aruša)
 - MICT Aruša branch – od 1.7.2012
 - MICT Haag branch – od 1.7.2013
 - Společný odvolací senát, prokurátor a kancelář
 - Celkem 25 soudců na seznamu (roster), voleni na 4 roky
 - Generální tajemník OSN jmenuje po konzultaci s RB předsedu MICT
- Úkoly, které plní Reziduální mechanismus
 - Souzení, popř. odvolací řízení u nově zatčených osob
 - Správa archivů ICTY a ICTR
 - Rozhodování o otázkách výkonu trestu

8. Závěr

- Dotazy a připomínky ?
- Děkuji za pozornost !